

Дослідженнями встановлено, що абіотичні параметри регіону в період експерименту відповідали життєвому циклу і знаходились в межах норми для регіону. Раціони живлення піддослідних курей відповідали фізіологічним нормам за енергетичною поживністю у вікових параметрах, де зернові корми складала за поживністю 82,5%, зелені - 2,1% і соковиті з кормовими добавками - 15,4% за обмінною енергією.

Встановлено, що жива маса курей дослідної групи переважала контрольних аналогів у 2,3,4-місячному віці і за період досліду відповідно на 12,7; 35,8; 2,8 та 12,8%, а середньодобовий приріст був вищим у дослідних курей на 2,9%, що засвідчує перевагу птиці дослідної групи. Досліджено, що молодняк курей дослідної групи за весь дослід мав нижчі до контролю лінійні параметри тіла, цівки та дзьоба відповідно на 2,0; 2,7; 23,1 ($P < 0,05$) при відсутній різниці у довжині крила.

Виявлено, що в сироватці крові курей дослідної групи вміст загального білку і каротину був менший до контролю відповідно на 11,6 і 16,7%, при відсутності різниці по вмісту загального фосфору. Експериментально встановлено, що у 6-ти місячному віці несучість курей дослідної групи (генотип місцева Біла) була нижчою від контрольних аналогів на 20,0% ($P < 0,001$).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Агеев В.Н. Типы кормления высокопродуктивных кур. / В.Н. Агеев - Птицеводство, 1967. - №3, - С. 21 - 22.
2. Антонов Б.И. Лабораторные исследования в ветеринарии. Справочник. / Б.И. Антонов - М.: Агропромиздат, 1986. - 351 с.
3. Афонский С.И. Биохимия животных. / С.И. Афонский - М.: Высшая школа, 1964. - 480с.
4. Басихес И.Е. Птицы в нашем доме. / И.Е. Басихес., О.А. Рудометов - Минск.: Ураджай, 1994. - 272с.
5. Плохинский Н.А. Биометрия для зоотехников. / Н.А. Плохинский – М.: Колос, 1969. - 250с.

Кульпака О.

Науковий керівник – проф. Кваша В.І.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДНЯКА КРОЛІВ РІЗНИХ ПОРІД В УМОВАХ ЛАНІВЕЧЧИНИ

Актуальність проблеми полягає у вивченні впливу факторів навколишнього середовища на території Ланівеччини на якість хутра, морфометричні показники організму самців. Тому вивчення порівняльної характеристики продуктивних якостей кролів різних порід в умовах району Холодного Поділля Ланівеччини є досить актуальним.

Мета роботи полягає у вивченні міжпородних змін: морфометричних, біохімічних, продуктивних якостей молодняка самців кроля (різних порід: сірий велетень, плямистий велетень, чорний велетень) під впливом однотипного фактору живлення в умовах Ланівеччини.

Новизна роботи. Уперше вивчено особливості формування продуктивних якостей молодняка кролів різних порід в умовах Ланівеччини.

Завдання:

1. Опрацювати літературу, в якій висвітлено загальна інфор-мація про дані породи тварин, їх морфологічні та фізіологічні особливості.
2. Провести дослідження на тваринах даних порід в умовах регіону.
3. Зробити розрахунки і аналіз морфологічних та фізіологічних змін показників тварин.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводилися у домашньому господарстві Ланівецького району Тернопільської області, для чого було відібрано 18 молодих самців кролів: сірий велетень; плямистий велетень; чорний велетень, розділених за принципом аналогів на 3 групи по 6 голови у кожній. Піддослідних тварин утримували у клітках по 6 голів у кожній [1, 2, 3, 4].

Дослідження проводилися за розробленою схемою протягом 150 днів (табл. 1.).

Схема науково-виробничого досліджу

Група	Порода (генотип)	Кількість голів, (n)	Стать	Вік постановки, місяців	Умови живлення	Утримання
Контроль на (К)- Сірий велетень	СВ	6	самці (♂)	2	Основний раціон (% за поживністю): грубі-25% соковиті-45% зернові-30%	Кліткове
Дослідна (Д ₁)-Плямистий велетень	ПВ	6	самці (♂)	2		Кліткове
Дослідна (Д ₂)- Чорний велетень	ЧВ	6	самці (♂)	2		Кліткове

В досліді вивчали:

- інтенсивність росту самців шляхом щомісячного зважування, яке проводилося в кінці кожного місяця. Кролів зважували рано за годину до годівлі на технічних вагах (до 10 кг).
  - для вивчення морфометричних показників розвитку тіла протягом досліджу у піддослідних кролів щомісячно бралися такі проміри:
    - довжина тулуба (Lt) - мірною сантиметровою стрічкою від морди до ануса;
    - довжина хоста (L_{хв}) - мірною стрічкою від кореня до кінця хвоста;
    - висота вуха (H_в) - штангенциркулем, від кореня до верхівки вуха;
    - обхват грудей за лопатками (O_г) - мірною стрічкою.
    - структура і морфометрія хутра (ость, пух) на загривку, середині спини, огузку на початку і в кінці досліджу - лінійкою.
    - якісні показники «сирих» і сухих шкурки вивчалися шляхом їх зважування та замірів.
    - забійні якості (маса туші, голови, сирі шкурки, внутрішніх органів), лінійні параметри органів – лінійкою (після забою).
- Результати досліджень опрацьовані статистично [5], з визначенням критеріїв вірогідності (P<0,05; P<0,01; P<0,001).

Результати експериментальних досліджень

Встановлено, що середньодобовий приріст самців контрольної групи склав 14,5, першої і другої дослідних груп, відповідно 15,15 і 14,3 г. Показники першої дослідної групи вищі за контрольну на 4,50%, а другої нижчі на 1,4% (P>0,05), що пов'язано з фізіологічними особливостями та породою тварин (Рис. 1).

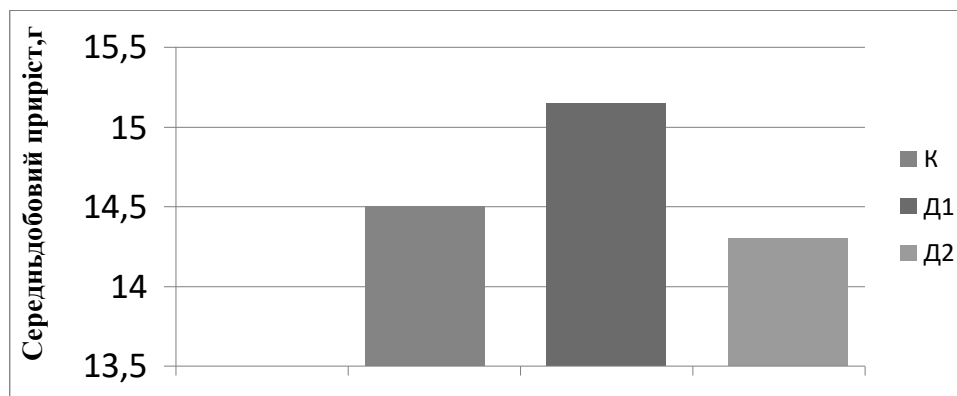

Рис. 1. Середньодобові прирости піддослідних кролів

В морфометричних показниках тіла між тваринами піддослідних груп у кінці дослідження певні відмінності (табл. 2.).

Таблиця 2.

Морфометричні показники тіла піддослідних дорослих самців, $M \pm t$ см, $n=4$.

Група	Проміри, см				
	Lt (без голови)	Lt (з головою)	L _{хв}	Hв	Or
К	39,0±1,8 100	51,0±2,3 100	8,4±0,9 100	12,4±1,1 100	25,2±2,4 100
Д ₁	39,0±1,7	53,0±2,5	8,5±1,0	13,7±1,8	27,0±2,8
% до К	100	103,9(+3,9)	101,2(+1,2)	110,5(+10,5)	107,1(+7,1)
P	>0,05	>0,05	>0,05	<0,05	>0,05
Д ₂	38,0±2,1	51,5±3,1	8,0±0,9	12,7±1,9	26,0±2,4
% до К	97,4 (-2,6)	100,9(+0,9)	95,2(-4,8)	102,4(+2,4)	103,2(+3,2)
P	>0,05	>0,05	>0,05	>0,05	>0,05

Провівши дослідження, слід відмітити, що при однаковій годівлі у тварин різних порід проявляються відмінності [Рис.2.]. Так, довжина тулуба, хвоста, висота вуха і обхват грудей у самців першої дослідної групи були вищі до контрольної відповідно на 3,9; 1,2; 10,5($P<0,05$) і 7,1%, а група Д₂ до К за відсотками висота вуха, обхват грудей переважає на 2,4 та 3,2 %, а за довжиною тулуба і хвоста уступають відповідно на 2,6 і 4,8 % ($P>0,05$).

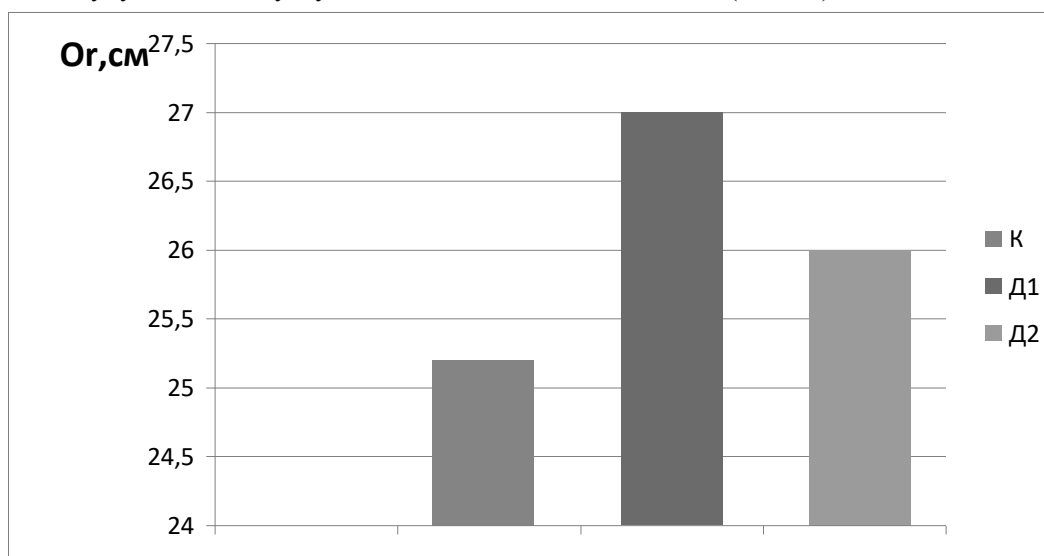

Рис. 2. Обхват грудей за лопатками у кролів

Проаналізувавши отримані дані щодо параметрів ості та пуху з'ясовано, що порівняно до контрольної групи, показники першої і другої дослідних груп відрізнялись, відповідно (на початку дослідження): довжина ості на загривку у кролів групи Д₁ та Д₂ однакова; середині спини дещо переважали К у дослідних. У кінці дослідження довжина ості на загривку у кролів груп Д₁ та Д₂ переважала К на 12,1% і 18,2% ($P<0,05$); на середині спини у групах Д₁ та Д₂ до К довжина ості була вищою на 6,1%, а на огузку – на 2,6 % ($P>0,05$) при практично однаковій довжині з контролем у групі самців Д₂.

Структура волосяного покриву піддослідного молодняка кролів подана у таблиці 3.

Таблиця 3.

Структурні морфометричні показники хутра кролів різних порід (довжина), $M \pm t$, $n=4, \text{см}$

Група	Ділянка тіла	На початку досліду		В кінці досліду	
		ость	пух	ость	пух
К	Загривок	1,5±0,20	0,40±0,04	3,3±0,10	1,2±0,04
	Середина спини	0,5±0,05	0,30±0,002	3,3±0,70	1,4±0,03
	Огузок	0,8±0,06	0,35±0,025	3,8±0,10	1,35±0,02
Д ₁	Загривок	1,4±0,05	0,60±0,05	3,7±0,13	1,35±0,06
	Середина спини	0,7±0,05	0,30±0,03	3,5±0,06	1,40±0,02
	Огузок	0,85±0,07	0,45±0,35	3,9±0,04	1,45±0,25
Д ₂	Загривок	1,5±0,04	0,50±0,04	3,9±0,05	1,20±0,04
	Середина спини	0,7±0,04	0,20±0,05	3,4±0,05	1,4±0,05
	Огузок	0,7±0,05	0,40±0,03	3,7±0,09	1,45±0,35

Щодо параметрів довжини пуху у самців різних порід встановлено, що на початку досліду на всіх ділянках тіла самців суттєвої різниці між групами не встановлено.

В кінці досліду довжина пуху на загривку у кролів групи Д₁ переважає контрольних аналогів на 12,5 % ($P < 0,05$), а в Д₂ – на рівні контролю. На середині спини довжина пуху у кролів піддослідної груп була практично однаковою з контролем, а на огузку довжина пуху у тварин груп Д₁ та Д₂ переважала контроль відповідно на 7,4% ($P < 0,05$) і 7,4 % ($P < 0,05$).

Якщо розглядати зміни довжини ості і пуху самців піддослідних груп з віком то встановлено, що з віком їх параметри зростають, зокрема довжина ості і пуху на загривку зросла у контролі відповідно на 2,2-2,6 та в 3 рази ,тоді як у групах Д₁ та Д₂ відповідно в 2,6 і 2,2-2,4 разів.

На середині спини довжина ості і пуху з віком кролів контрольної групи збільшилась відповідно у 6,6 і 4,7 разів, а у самців груп Д₁ та Д₂ зросли відповідно в 5,0 і 4,6 разів. Аналогічна картина на огузку.

Аналізом встановлено, що сумарна маса внутрішніх органів у піддослідних групах кролів і контрольною практично не відрізняються, а маса сухої та мездрованої шкурки у групах Д₁ та Д₂ уступає контролю відповідно на 17,85% ($P < 0,001$) і 12,8% ($P < 0,001$) та 11,6 і 8,5 ($P < 0,001$) (табл. 4.).

Щодо маси туші, то суттєвої відмінності між контрольною і дослідними групами практично немає ($P > 0,05$).

Таблиця 4.

Забійні якості піддослідних самців, $M \pm t$, $n=4, \text{г}$

Група	Маса туші	Маса голови	Маса внутрішніх органів (серце, легені, печінка, нирки, шлунок, кишечник)	Маса мездрованої "сирої" шкурки	Маса сухої шкурки
К	1925±25 100	193±10 100	144±15 100	493±13,5 100	297±11,5 100
Д ₁	1937±35	145±11	143±21	436±11,5	244±10,8
% до К	100,6(+0,6)	75,1 (-24,9)	99,3(-0,7)	88,4(-11,6)	82,15 (-17,85)
P	>0,05	>0,05	>0,05	<0,001	<0,001
Д ₂	1924±28	195±12	144±14	451±20,1	250±14,5
% до К	99,9(-0,1)	101(+1)	100	91,5(-8,5)	84,2 (-15,8)
P	>0,05	<0,001	>0,05	<0,001	<0,001

Маса голови у самців групи Д₁ менша контролю на 24,9%(P<0,05), а між групами Д₁ і К суттєвої різниці немає. За масою внутрішніх органів між групами різниці аналогічно немає. За масою “сирої” мездрованої шкірки самці груп Д₁ та Д₂ уступають контрольним аналогам відповідно на 11,6(P<0,001) та 8,5% (P<0,001), а за масою сухої шкірки уступають відповідно на 17,85(P<0,001) і 15,8%(P<0,001).

На основі отриманих досліджень по вивченню міжпородних особливостей формування продуктивних якостей молодняка кролів можна зробити наступні висновки:

Встановлено, що на основі однотипової годівлі середньо- добовий приріст у першій дослідній групі вище до контролю на 4,5%, а другої нижчі на 1,4% (>0,05), що пов'язано з фізіологічними, породними особливостями тварин.

Відмічено, що довжина тулуба, хвоста, висота вуха і обхват грудей у самців першої дослідної групи були вищі до контролю відповідно на 3,9; 1,2; 10,5; і 7,1%, а у групі Д₂ на 0,9 - 3,2 %, при меншій довжині тулуба і хвоста відповідно на 2,6 та 4,8% (P<0,05).

Експериментально встановлено, що в кінці досліду довжина ості у кролів дослідних груп на загривку переважає контроль на 12,1- 18,2 %, а на середині спини у групі Д₁ більша на 6,1 % і на огузку на 2,6 %. Довжина пуху на загривку у кролів групи Д₁ переважає контроль на 12,5 % (P<0,05), а на середині спини була однакова з контролем, тоді як на огузку у групах Д₁ та Д₂ переважала контрольних аналогів на 7,4 %.

Виявлено, що сумарна маса внутрішніх органів у самців дослідних груп була менша до контролю на 0,7%, а маса сухої та мездрованої шкірок у дослідних групах уступає контроль відповідно на 15,8-17,85% (P<0,001) і 8,5-11,6% (P<0,001), а у масі туші між групами суттєва різниця відсутня.

Досліджено, що у самців дослідних груп Д₁ та Д₂ довжина всіх внутрішніх органів порівняно із контрольними аналогами менша: серця на 2,7% і 2,2%; легенів на 2,2%; нирок на 1,4% і 0,3%, а печінки на 0,3% більша за контрольну групу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акаевский А.И. Анатомия и физиология сельскохозяйственных животных / А.И. Акаевский. – М.: Колос, 1982. - С. 64.
2. Акимущин И.И. Мир животных / И.И.Акимущин - М.: Молодая гвардия, 1971. - С.150 - 158.
3. Білий Л.А. Кролівництво. Навчальний посібник для с/г техніків / Л.А. Білий. - К.: Вища школа, 1983. - С.3–61.
4. Бобринський Н.А. Анатомия кролика / Н.А.Бобринський.-М.: Советская Азия.1967. - С. 24–46.
5. Плохинський Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н.А. Плохинський . - М.: Колос, 1969. – 352 с.

Курта Ю.

Науковий керівник – доц. Поперечна Г. А.

СТРАХ ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ФЕНОМЕН

Актуальність теми дослідження: події останнього століття свідчать про те, що наука і суспільство зіткнулися з фактом глобалізації відчуття страху до створеного самою ж людиною світу. Страх стає об'єктивним фактором, який впливає на процеси суспільного життя. Переосмислення стосунків людини з самою собою, з іншими людьми та суспільством в ситуації руйнації загальнолюдських моральних норм, життя з подвійними, потрійними життєвими стандартами і принципами, незвичної для людини відповідальності за свободу свого вибору приймає шизофренічний характер. Це вводить людину в афективний стан, де аргументи розуму не діють. Отже, людина ХХІ ст. опинилась у морально-психологічній регресії, яка призводить до зміни позитивного світогляду і утвердження фатального гіпоантропоцентризму, головною ознакою якого є страх.

Феномен страху не дає пересічному українцю діяти конструктивно, захищаючи свої соціально-політичні інтереси і права, руйнує гідність і звужує можливість розширення нового, позитивного світовідчуття і світорозуміння.

Кожній людині відомо почуття страху який є першопричиною людського існування, постійно спонукає до діяння, творчості, свободи і безсмертя. Думка про те, що страх можна подолати – велика ілюзія.